

Kronik Berlingske Tidende 7. februar 2011 <http://www.b.dk/kronikker/da-public-service-sejrede-endeligt>

Da Public Service sejrede endeligt

af Christian S. Nissen

Medieforliget i 2016 bredte public service kravene om kvalitet og samfundsnytte ud over samtlige danske medier. Fire år senere blev DR privatiseret. Public service står nu stærkere end nogensinde før.

I dag, hvor "public service" begrebet ligger til grund for al statslig økonomiske støtte til og kontrol med danske medier og hvor "Danmarks Radio" er blevet en del af den svenske Bonnier-koncern, er det nok de færreste, der ved, at kimen til denne enestående "danske model" blev lagt i de ti år, der lå på hver sin side af århundredskiftet.

Det første skridt blev taget af en socialdemokratisk kulturminister i begyndelsen af 1990'erne og videreført for ti år siden af hendes konservative efterfølger ved medieforliget i 2010. Frigjort fra både støvede principper om redaktionel "armslængde" og ideologiske holdninger til forholdet mellem stat og marked blev det nye danske medielandskab igennem en årrække skabt i et bredt politisk samarbejde ved gradvise, pragmatiske justeringer. Fundamentet under dette samarbejde var en voksende politisk erkendelse og accept – også i borgerlige kredse - af, at det frie, kommercielle marked i Danmark ikke kan bære et kvalificeret medieudbud.

Det halvhjertede, dobbelte monopolbrud

Først i 1980'erne begyndte man et halvhjertet opgør med det statsradiofoniske monopol. Kommercielle, reklamefinansierede lokalradioer blev tilladt, men med så mange restriktioner, at de aldrig fik rigtige vækstbetingelser. På tv-siden fastholdt staten ved hjælp af det reklamefinansierede TV2 sin enestående kontrol over tv-seningen og skabte samtidig en stærk barriere mod fremvæksten af et frit, kommercielt tv-marked.

Ved en række politiske medieforlig i 1990'ernes slutning og det nye århundredes første årti bredte den statslige mediepolitik og den offentlige finansiering sig ud over større og større dele af medieområdet. Dette geniale politiske kunststykke, der vendte op og ned på forholdet mellem det frie marked og den statsstyrede public service virksomhed, blev gennemført ved en kreativ nyfortolkning af det forkætrede monopolbegreb. "Vi må bryde DR's monopol!", blev

det politiske budskab, med den opfindsomme tilføjelse, ”på at levere public service”. Det drejede sig ikke længere om at give lyttere og seere flere uafhængige leverandører at vælge imellem men om, hvem der skulle løse opgaven med at levere den statsdirigerede public service, som DR (og TV2) hidtil havde haft eneret til.

De private medier på (public service-)støtten.

De første skridt på denne nye kurs var allerede blevet taget under en socialdemokratisk-radikal regering i begyndelsen af 1990'erne med ”tvangsudskrivning” af licensmidler fra DR og TV2 til den kunstnerisk succesfulde filmbranche. Det blev senere fulgt op med et pålæg til DR om at afvikle betydelige dele af sin egen medieproduktion og den dertil knyttede medarbejderstab og i stedet lade en stigende del af sine programmer producere ”ude i byen” hos de kommercielle produktionsselskaber.

Nogle år senere oprettede man den såkaldte ”Public Service Pulje”, hvorved yderligere en del af licensindtægterne blev kanaliseret uden om DR og TV2-regionerne og lagt i en pulje administreret af Filminstitutet. Her kunne TV2 og de kommercielle – alle udenlandsk ejede – tv-stationer søge økonomisk støtte til produktion og udsendelse af programmer med en særlig ”public service kvalitet”. Endelig må man også huske det borgerlige folketingsflertals beslutning i 2010 om oprettelsen af den navnkundige, statskontrollerede og -finansierede ”Radio Møller”.

Samlet set var der ved hele dette forløb med skiftende regeringer gennem to årtier således ikke tale om en afvikling af public service virksomheden. Tvært imod. Man kan i betragtning af den udvidede statslige finansiering og regulering også af de kommercielle medievirksomheder snarere tale om en markant udvidelse af den statslige intervention i mediemarkedet.

”Den der betaler orkestret bestemmer melodien”

Det var de færreste, som så nogen fare i, at staten fik en større og større økonomisk indflydelse på hele medieområdet. Enkelte pegede ganske vist i højtidelige stunder på risikoen for, at der med den større statslige, økonomiske intervention fulgte en øget indflydelse også på det redaktionelle indhold. Men disse bekymrede få fandtes næsten kun blandt publicistiske fundamentalister og afblegede røde lejesvende.

Der var ingen grund til bekymring, sagde de ansvarlige politikere fra stort set samtlige partier. ”Det er jo ikke Italien, vi lever i”, som en erfaren mediepolitisk ordfører så beroligende udtrykte det på et møde i Publicistklubben og tilføjede ”I Folketinget varetager vi ikke særinteresser, vi repræsenterer hele befolkningen. Er

der så noget galt i, at vi forventer en vis lydhørhed og forståelse fra de medier, der modtager statsstøtte?”.

Kun ganske få erindrede, at en fremsynet kulturperson og senere ledende medarbejder i DR, allerede i 1970 havde været inde på en lignende tankegang, da han i en kronik i Berlingske Aftenavis den 24. september fremsatte et forslag om, at give staten en dominerende rolle i nyhedsformidlingen. Han skrev her bl.a.: “For at modvirke den private dagspresses manipulation med demokratiet kunne staten oprette et nyhedsformidlende statsorgan, så alle fik mulighed for at tage stilling på samme grundlag, og den private dagspresse havde så synspunkterne, den personlige kommentar og ikke direkte informativt stof som sit domæne. Det ville ikke give magt til autoriteter, som ikke er autoriteter.”

Tiden der fulgte – mod den endelige sejr for public service

Hvad der senere skete i perioden efter medieforliget i 2010 ligger ikke længere væk, end at de fleste kender forløbet. Som man kunne forvente mistede DR1 og TV2 gradvist deres position som de to danske hovedkanaler. Seerne spredte deres forbrug over en større vifte af kanaler, hvoraf de fleste og største var på udenlandske hænder, og rettede sig i det hele taget mere og mere ind efter en direkte brugerbetaling.

På den mediepolitiske front så man sig nødsaget til at tage bestik af disse udviklingstendenser. Ved et medieforlig i 2016, der også omfattede den trykte presse og de nye interaktive medier, besluttede man i bred politisk enighed at samle alle statslige støttemidler i en nyoprettet ”Public Service Fond”, en selvejende institution placeret under Kommunikationsministeriet. Samtidig blev licensopkrævningen afskaffet og den samlede offentlige mediestøtte i stedet finansieret over de mere styrbare statslige finanslove.

Alle medier kunne herefter søge ”P.S. Fonden”, som den kom til at hedde i daglig tale, om hel- eller medfinansiering såvel til nye redaktionelle satsninger og større researchprojekter som til artikler, programmer og webtjenester mv. Siden sin etablering i 2017 har P.S. Fonden med sine 360 medarbejdere udviklet sig til det afgørende redaktionelle center i den danske mediebranche. Fonden flyttede i 2019 ind i den markante bygning på Holmens Kanal 20 i København, opført i 1937 til Overformynderiet, hvis navn stadig i dag er støbt i beton over hovedindgangen.

Danmarks Radio kom lidt i klemme i denne omkalfatring af mediestøtten. Uden finansiering til de brede og populære programmer, der faldt uden for Fondens støttekriterier, måtte DR koncentrere sig om ”smalle” programmer med særlig ”P.S. værdi”. Det blev ganske vist hilst mere end velkommen på det kulturelle parnas men var også årsagen til, at DR’s tilslutning blandt lyttere, seere og netbrugere svandt

ind til en etcifret markedsandel. Ved medieforliget i 2020 besluttedes det så at privatisere den næsten hundredårige gamle statsinstitution og frigøre dens nye ejer, den svenske Bonnier koncern, fra de hidtil snærende statslige krav til programindholdet. Disse hensyn indgik jo nu i P.S. Fondens bevillingspraksis.

Som kommunikationsministeren sagde ved fremlæggelsen af forliget: "DR's rolle er simpelt hen udspillet. Tiden er ikke længere til, at staten skal tage sig af selve medieproduktionen og udsendelsesvirksomheden. I stedet har vi bredt public service tankegangen om kvalitet og samfundsnytte ud over samtlige danske medier. Public service har aldrig stået stærkere end i dag".

Kronikken er en forkortet version af et kapitel med samme titel i bogen: Tilbageblik fra 2020 – hvad skete der med medierne?, som med Anker Bring Lund & Stig Andersen som redaktører i dag udkommer på Gyldendal